Sygn. akt I C 188/12

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 czerwca 2013 r.

Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący SSR Marek Gajdecki

Protokolant Paulina Gordziejonok

po rozpoznaniu w dniu 14 czerwca 2013 r. w Jeleniej Górze

na rozprawie

sprawy z powództwa ***R. B.***

przeciwko ***B. B.***

o zapłatę

I. utrzymuje w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze z dnia 28 lipca 2011 r. w sprawie sygn. akt I Nc 188/12.

Sygn. akt I C 188/12

UZASADNIENIE

Powód R. B. w pozwie wniesionym w postępowaniu nakazowym w dniu 26 lipca 2011 r. domagał się zapłaty na swoją rzecz od pozwanej B. B. kwoty 5.100 zł. wraz z odsetkami umownymi w kwocie 19% rocznie, liczonymi od dnia 10.03.2010r. do dnia zapłaty, wraz z kosztami procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód podniósł, że pozwana B. B. wystawiła na zlecenie remitenta - (...) Spółka z o.o. w J. weksel własny, na kwotę: 5.100 zł opatrzony klauzulą „bez protestu", płatny za okazaniem w J.. Powód wskazał, że remitent - (...) Spółka z o.o. w J., weksel ten następnie indosował w dniu 11.03.2010 na zlecenie powoda R. B.. Powód podniósł, że jest prawnym posiadaczem przedmiotowego weksla, zaś pozwana G. B. jako wystawca weksla jest zaś wobec niego zobowiązana. Powód wskazał, że pozwem dochodzi całości sumy wekslowej.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 28 lipca 2011 r. (k. 9) Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 5.100,00 złotych wraz z odsetkami umownymi od dnia 10 marca 2010 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 1.281,00 złotych tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 1.200,00 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Od powyższego nakazu zapłaty zarzuty wniosła pozwana (k. 13-18) wnosząc o uchylenie nakazu zapłaty w całości i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu.

W uzasadnieniu zarzutów pozwana podniosła, że powód przy nabywaniu weksla dopuścił się rażącego niedbalstwa i działał w złej wierze, nadto przyjął weksel wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową, czym działał na szkodę pozwanej. Podniosła zarzut nieistnienia roszczenia, a z ostrożności procesowej zarzut przedawnienia roszczenia. Potwierdziła, że wystawiła weksel in blanco na zabezpieczenie roszczeń (...) Spółka z o.o. z siedzibą w J., zgodnie z

zawartą umową zlecenia usług finansowych, jak również wskazała, że zawarła dodatkowe porozumienie — deklarację wekslową, określając zasady wykorzystania weksla in blanco wystawionego przez pozwaną.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

Pozwana B. B. w latach 2000 – 2001 współpracowała z (...) Spółka z o.o. w J. w zakresie pośrednictwa kredytowego. Jako pośrednik sporządziła kilka wniosków o kredyt dla ewentualnych kredytobiorców. W ramach współpracy wystawiła na zlecenie remitenta - (...) sp. z o.o. w J. weksel in blanco w 2002 r. na zabezpieczenie ewentualnych roszczeń (...) Sp. z o.o. z siedzibą w J. przeciwko pozwanej z tytułu przyszłych szkód, jakie miałoby ponieść (...) Sp. z o.o. z winy pozwanej. Pozwana weksel ten podpisała wskazała swój adres, nie wypełniając jego dalszej treści.

dowód : weksel k. 6, zeznania pozwanej k.

Powód związany był w latach 2003-2006 z (...) Spółka z o.o. w J. umowami doradztwa prawnego. Z tego tytułu (...) Spółka z o.o. zalegała powodowi z wypłatą wynagrodzenia w kwocie 200.000,00 zł. Spłata zadłużenia (...) Spółka z o.o. wobec powoda nastąpiła poprzez przeniesienie na powoda praw z weksli wypełnionych i wystawionych przez dłużników (...) Spółka z o.o. Realizując porozumienie w dniu 11 marca 2010 r. (...) Spółka z o.o. zbyło w drodze indosu między innymi wypełniony weksel z wystawienia pozwanej. T. A. złożył powodowi oświadczenie o istnieniu zobowiązania pozwanej.

dowód : porozumienie w przedmiocie rozliczenia umów zawartych w latach 2003-2006 z dnia 11 marca 2010 r. k. 55; zeznania świadka T. A. k. 93,94.

Weksel in blanco, który wystawiła pozwana został wypełniony przez T. A. w dniu 10 marca 2010 r. , stając się wekslem własnym. Weksel opiewał na kwotę 5.100,00 zł, jak również na odsetki umowne w wysokości 19 % rocznie, liczone od dnia 10 marca 2010 r., tj. daty wystawienia weksla. Weksel ten został indosowany w dniu 11 marca 2010 r. na zlecenie powoda R. B..

dowód : weksel k. 6, porozumienie w przedmiocie rozliczenia umów zawartych w latach 2003-2006 z dnia 11 marca 2010 r. k. 55, zeznania świadka T. A. k. 93,94.

Sąd zważył co następuje :

Powództwo należało uznać za zasadne w całości.

Powód dochodził należności z weksla własnego pozwanej, który uprzednio był wekslem in blanco. Powód był posiadaczem przedmiotowego weksla, wykazał prawa swoje do należności z weksla, nieprzerwanym szeregiem indosów (art. 16 Ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe).

Zgodnie z art. 47 Ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (Dz.U. z dnia 11 maja 1936 r.), osoba która weksel wystawiła, przyjęła, indosowała lub zań poręczyła, odpowiada wobec posiadacza solidarnie.

W niniejszej sprawie początkowo weksel in blanco pozwanej był wekslem gwarancyjnym i w sytuacji, gdyby był realizowany przez (...) spółka z o.o. w J. to po skutecznym wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty wydanego na jego podstawie spór z płaszczyzny prawa wekslowego przeniósłby się na ogólną płaszczyznę stosunku prawa cywilnego. W takiej sytuacji strony mogłyby powoływać się na podstawy faktyczne i prawne wynikające z łączącego pierwotne strony umowy stosunku prawnego, który był źródłem dochodzonego roszczenia cywilnoprawnego (por. wyrok Sadu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r. w sprawie I CKN 48/97, publ. OSNC z 1997 nr 9 poz. 124). Przy tym wskazać należy, że nie ma możliwości dochodzenia roszczenia na podstawie weksla in blanco. Na podstawie takiego weksla niemożliwe jest dochodzenie jakiegokolwiek roszczenia, czy to abstrakcyjnego czy kauzalnego albowiem w każdym przypadku dla dochodzenia roszczenie na podstawie weksla, musi być on wypełniony, a zatem nie stanowi on już weksla in blanco.

Sytuacja dłużnika wekslowego zmienia się przy tym jeszcze bardziej w momencie puszczenie weksla w obrót poprzez indos.

Wskazać bowiem należy, że zgodnie z art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe, jeżeli weksel w chwili wystawienia uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można się zasłaniać zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Z unormowania tego wynika brak konieczności wykazania przez wierzyciela wekslowego, że istnieją podstawy tego zobowiązania w stosunku cywilnoprawnym łączącym wystawcę weksla i odbiorcę weksla (remitenta). Z istoty weksla in blanco wynika bowiem, że wystawca zobowiązując się z weksla nie wypełnia blankietu lecz kładzie na nim tylko swój podpis. Weksel in blanco zawiera zobowiązanie wekslowe, albowiem dokument wekslowy zostaje wręczony w zamiarze zaciągnięcia takiego właśnie zobowiązania przez wystawcę weksla (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 01 marca 1935 r. w sprawie C 2022/34, MPHW z 1935, s. 205). Treść art. 10 Prawa wekslowego pozwala jedynie na złagodzenie odpowiedzialności dłużników wekslowych przez umożliwienie im odwołania się w drodze wyjątku do stosunku osobistego łączącego wystawcę weksla i remitenta w drodze zarzutów dopuszczonych przez prawo wekslowe. Konstrukcja tego przepisu wpływa na rozkład ciężaru dowodu w procesie, w którym powód dochodzi należności z weksla, powodując „odwrócenie" reguły wynikającej z art. 6 k.c. To dłużnicy wekslowi są bowiem obciążeni ciężarem udowodnienia okoliczności wymienionych w art. 10 Prawa wekslowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 października 2008 r. w sprawie V CSK 71/08). W orzecznictwie dominuje przy tym ogląd, że wierzyciel na podstawie weksla nie może w zasadzie uzyskać więcej praw niż przysługuje w ramach stosunku cywilnego z wystawcą weksla (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2001 r. w sprawie II CKN 25/00, OSNC z 2001 nr 7-8, poz. 117).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że to na pozwanej ciążył obowiązek wykazania, że powód nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa.

Pozwana tej okoliczności nie wykazała albowiem za niewystarczające Sąd uznał samo stwierdzenie, że z samego faktu wykonywania przez powoda zawodu radcy prawnego (nawet specjalizującego się w prawie wekslowym) można wyciągnąć wniosek, że niedołożył należytej staranności przy nabywaniu weksla. Tym samym - wobec braku innych dowodów w tym zakresie – należało uznać, że powód nabył weksel w dobrej wierze i że przy nabyciu nie dopuścił się rażącego niedbalstwa.

Wskazać należy przy tym, że w swoich zeznaniach pozwana potwierdziła fakt współpracy z (...) Spółka z o.o. w J. oraz fakt zaciągnięcia zobowiązania wekslowego, w którym osobą remitenta była wskazana Spółka. Okoliczności te świadczą o istnieniu ważnego zobowiązania wekslowego wyrażonego w wekslu. Powód nie miał zatem obowiązku głębszego badania wysokości przysługującego (...) Spółka z o.o. w J. roszczenia które znalazło odzwierciedlenie w wekslu. W ocenie Sądu wystarczające było dla wykazania zastosowania przez powoda właściwych zasad działania w danej sytuacji to, że odebrał od osoby uprawnionej do działania w imieniu (...) Spółka z o.o. w J. zapewnienie w formie oświadczenia, że należności wekslowe są wymagalne, a weksel został wypełniony na kwotę nie przekraczającą zobowiązania wekslowego (na co wskazują zeznania świadka T. A.). Pozwana nie wykazała zatem, by powód miał jakiekolwiek powody by przypuszczać, że weksel mógł być wypełniony niezgodnie z deklaracją wekslową i że deklaracja taka istniała. W konsekwencji uniemożliwia to stawianie dalej idących zarzutów przez pozwaną i możliwości przejścia na kauzalną ocenę zdarzenia skutkującego powstanie zobowiązania wekslowego.

Przytoczyć również należy regulację art. 17 Ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe. Przepis ten co prawda nie odnosi się do weksli in blanco, to jednak wyłącza możliwość podnoszenia przez pozwaną zarzutów opartych na stosunkach z poprzednim posiadaczem weksla, a więc (...) Sp. z o.o. w J.. W myśl bowiem art. 17 Ustawy – Prawo wekslowe osoby, przeciw którym dochodzi się praw z wekslu, nie mogą wobec posiadacza zasłaniać się zarzutami, opartymi na swych stosunkach osobistych z wystawcą lub z posiadaczami poprzednimi, chyba że posiadacz, nabywając weksel, działał świadomie na szkodę dłużnika (jak wskazano wyżej tych przesłanek pozwana nie wykazała mimo, że to na niej spoczywał ciężar dowodu).

W tym stanie rzeczy podnoszenie przez pozwaną wobec powoda zarzutu dotyczącego nieistnienia zobowiązania pozwanej względem (...) Spółka z o.o. nie ma istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie.

Powszechnie przy tym przyjęte jest w orzecznictwie sądowym, że głównym celem ograniczenia dopuszczalności obrony przez dłużnika wekslowego zarzutami subiektywnymi (a wynikającym z powołanych wyżej przepisów, tj. art. 10 i art. 17 Ustawy - Prawo wekslowe), jest ułatwienie obiegowości weksla, stymulowane potrzebą zapewnienia wierzycielom wekslowym szczególnej ustawowej ochrony. Tym samym każdy, kto nabywa weksel może co do zasady liczyć na to, że zakres odpowiedzialności dłużników wekslowych jest zasadniczo określony przez treść dokumentu w postaci weksla. W tym przejawia się zasada materialnej surowości zobowiązania wekslowego. Jeśli zatem prawa z weksla zostały przeniesione przez indos, to ochrona wierzycieli wekslowych, tj. indosatariuszy, wyraża się właśnie w wyłączeniu dopuszczalności zasłaniania się przez dłużników wekslowych zarzutami opartymi na ich stosunkach osobistych z wystawcą lub posiadaczami poprzednimi. Ochronę posiadacza - wierzyciela wekslowego ustawodawca wyłączył jedynie w sytuacji, w której posiadacz, nabywając weksel, działał świadomie na szkodę dłużnika czy też posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Podkreśla się w piśmiennictwie, że wynikająca z art. 17 i art. 10 Ustawy - Prawo wekslowe konstrukcja takiej odpowiedzialności dłużników wekslowych nie znajduje natomiast zastosowania w sytuacji, w której weksel znajduje się nadal w rękach remitenta jako pierwszego wierzyciela, a więc w sytuacji, w której weksel nie by indosowany. Wskazywał na to Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 lutego 2003 r. w sprawie III CKN 909/00 (publ. Lex Polonica nr 370234, Prawo Bankowe 2004/7-8 str. 54).

Jeżeli zatem w niniejszej sprawie weksel gwarancyjny został wystawiony przez pozwaną w celu zabezpieczenia wierzytelności remitenta, będącego zarazem wierzycielem w ramach stosunku podstawowego łączącego go z wystawcą, a który to weksel remitent przeniósł następnie w drodze indosu na osobę trzecią, to dłużnik wekslowy - wystawca weksla własnego, przeciwko któremu indosatariusz dochodzi praw z weksla, nie może wobec tegoż indosatariusza zasłaniać się zarzutami opartymi na kwestionowaniu ważności czynności prawnych zdziałanych pomiędzy nim a remitentem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 1999 r. w sprawie II CKN 282/98, publ. OSNC 1999/12/207 z aprobującą glosą A. Szpunara OSP 1999/11/200).

Ponadto wskazać należy, że tak art. 10, jak i art. 17 Ustawy - Prawo wekslowe nie mają na celu podważania abstrakcyjnego charakteru zobowiązania wekslowego, którego istotą jest właśnie brak konieczności wykazania przez wierzyciela wekslowego istnienia podstawy tego zobowiązania w stosunku cywilnoprawnym łączącym wystawcę i odbiorcę weksla (remitenta). Powołane wyżej przepisy pozwalają jedynie na złagodzenie odpowiedzialności dłużników wekslowych przez umożliwienie im odwołania się w drodze wyjątku do stosunku osobistego łączącego wystawcę weksla i remitenta w drodze zarzutów dopuszczonych przez prawo wekslowe, a ich konstrukcja – jak to już wskazano wyżej - wpływa na rozkład ciężaru dowodu w procesie, w którym powód dochodzi należności z weksla.

Podkreślenia wymaga przy tym, że zarzut, iż weksel został wręczony jako gwarancyjny lub kaucyjny może być przez wystawcę podnoszony zasadniczo tylko wówczas, gdy weksel nie został puszczony w obieg. Należy dodatkowo podkreślić, że powód nabywając zobowiązanie wynikające z weksla nabywał weksel wypełniony, a zatem zarzut wypełnienia weksla in blanco niezgodnie z zawartym porozumieniem może być skuteczny wobec osoby, która otrzymała weksel bezpośrednio od wystawcy i uzupełniła go albo nabyła weksel in blanco niewypełniony (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 11-25 czerwca 1931 r. w sprawie I C 606/31, OSP 1932, poz. 445; M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo..., s. 77; A. Szpunar, Komentarz..., s. 102), albo nabyła weksel wystawiony in blanco już po jego wypełnieniu, jednakże wiedziała o tym, iż weksel został wypełniony niezgodnie z zawartym porozumieniem (M. Czarnecki, L. Bagińska, Prawo..., s. 77; A. Glasner, A. Thaler, Prawo..., s. 72; M. Honzatko, Obieg weksla in blanco, Lwów 1934, s. 34; I. Rosenblüth, Prawo..., s. 211; A. Szpunar, Komentarz..., s. 102).

Takich okoliczności jednak w niniejszym postępowaniu pozwana nie wykazała. Stąd też pozwana jako wystawca weksla nie może powoływać się wobec osoby trzeciej - powoda na to, iż weksel został wypełniony w sposób sprzeczny z zawartym porozumieniem, skoro powód nabył weksel już po jego wypełnieniu, nie znając treści porozumienia. Nie mógł więc wiedzieć, że weksel wypełniono (nawet gdyby taka sytuacja miała miejsce) niezgodnie z zawartym

porozumieniem, ani nie mógł się o tym dowiedzieć mimo dołożenia należytej staranności (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 08 października 1936 r. w sprawie I C 423/36, (...) 1937, poz. 76 oraz A.D. S. w glosie do tego orzeczenia, s. 94).

Kolejny zarzut pozwanej, a mianowicie zarzut przedawnienia roszczenia wekslowego, nie znajduje zastosowania niniejszej sprawie. Dotyczy on bowiem ewentualnie stosunku prawnego istniejącego pomiędzy pozwaną a (...) Spółka z o.o. w J.. Natomiast jak wskazano wyżej brak jest podstaw do podnoszenia tego typu zarzutów w niniejszej sprawie. Roszczenia z weksla własnego skierowane przeciwko jego wystawcy przedawniają się z upływem trzech lat od daty płatności weksla, co odnosi się także do weksla in blanco, w którym data płatności została wypełniona przez wierzyciela wekslowego.

Roszczenie wekslowe powstaje z chwilą złożenia podpisu na wekslu, natomiast nieprzedstawienie weksla do zapłaty mogłoby powodować w stosunku do wystawcy weksla własnego, że dłużnik może złożyć sumę wekslową do depozytu sądowego na koszt i niebezpieczeństwo posiadacza weksla (art. 42 Ustawy - Prawo wekslowe) oraz że odsetki zwłoki obciążają go od dnia wezwania do zapłaty, którym może być pozew w postępowaniu nakazowym. Weksel jest płatny za okazaniem wówczas, gdy tak zostało na nim napisane np. "za okazaniem", "á vista", "każdego czasu", "na pierwsze żądanie" lub w inny równoznaczny sposób oraz wówczas, gdy nie oznaczono na nim terminu płatności (art. 2 i art. 102 Ustawy – Prawo wekslowe). Nieprzedstawienie weksla do zapłaty wywiera taki skutek, że roszczenie wygasa, ale tylko w stosunku do indosantów, a nie w stosunku do wystawcy, którego odpowiedzialność przy wekslu własnym jest taka jak akceptanta weksla trasowanego (art. 103 i art. 104 w związku z art. 53 Ustawy - Prawo wekslowe - por. też uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 1968 r. w sprawie I CZ 115/67, LexPolonica nr 319067, OSNCP 1968/11 poz.194). Powód nie był zatem zobowiązany do wzywania pozwanej do wykupu weksla. Nadto zarzut dotyczący braku okazania weksla nie skutkuje nieważnością zobowiązania wekslowego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 czerwca 2007 r. w sprawie sygn. akt I ACa 75/07).

Brak było podstaw dla kwestionowania wiarygodności dowodów załączonych do pism procesowych stron, które przez te strony nie były kwestionowane, zatem uznano je za wiarygodne. Przedstawienie przez pozwana umowy o współpracy zawartej z inną osobą niż pozwana nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w sprawie albowiem nie sposób – w świetle zeznań świadka T. A. – przyjąć, że identyczna umowa łaczyła pozwaną z (...) Spółka z o.o. w J.. Sąd przy tym przydał walor wiarygodności zeznaniom świadka T. A.. Zeznania świadka są logiczne i spójne, a nadto korespondowały z pozostałym zebranym materiałem dowodowym w postaci dokumentów. Ewentualne do końca precyzyjne wypowiedzi mogą wynikać z upływu czasu i nie wskazują, że zeznania te niewiarygodne.

Mając zatem na względzie powyższe rozważania stwierdzić należy, że pozwana nie mogła skutecznie powoływać się w niniejszym postępowaniu na treść stosunku zobowiązaniowego łączącego pozwaną i (...) Spółka z o.o.

Przedstawiony pozwanej do zapłaty weksel spełniał wszystkie wymagania dotyczące formy i treści, przewidziane w Ustawie z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe. Powód był uprawniony do dochodzenia należności z weksla od pozwanej na sumę wynikającą z jego treści wraz z odsetkami w nim określonymi. Pozwana nie spełniła świadczenia w tym odsetek umownych wskazanych w wekslu, to zaś skutkowało zasądzeniem kwot zgodnie z żądaniem pozwu.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 496 k.p.c. nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym należało utrzymać w mocy w całości.

Wobec uwzględnienia powództwa w całości, o kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.